



НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240,
+380 (50) 462-00-90
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106
web: <https://bank.gov.ua>

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: +380 (44) 298-65-55,
+380 (50) 462-00-90
e-mail: nbu@bank.gov.ua
web: <https://bank.gov.ua>

Національна асоціація страховиків
України
e-mail: office@nasu.com.ua

Ліга страхових організацій України
e-mail: liga@uainsur.com

Асоціація “Страховий бізнес”
e-mail: office@insurancebiz.org

Щодо укладення договорів
страхування у формі електронного
документа

Національний банк України (далі - Національний банк) розглянув Лист Національної асоціації страховиків України (далі – НАСУ), Ліги страхових організацій України (далі - ЛСОУ) та Асоціації “Страховий бізнес” (далі - АСБ) Вих. № 2-224 від 23 жовтня 2023 року та повідомляє таке.

1. Щодо підписання індивідуальної частини договору страхування обома сторонами

Відповідно до абзацу другого частини першої статті 9 Закону України “Про фінансові послуги та фінансові компанії” (Далі - Закон про фінансові послуги) договір про надання фінансової послуги укладається виключно в письмовій формі з дотриманням вимог Цивільного кодексу України, встановлених до письмової форми правочину.



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД
Підписувач Лобайчук Ольга Володимирівна
Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000400D00005B8A0000
Дійсний до: 03.07.2025 14:18:19

Національний банк України



14-0004/94018
від 20.12.2023 15:33

Відповідно до частини першої статті 97 Закону України “Про страхування” №1909-IX від 18 листопада 2021 року (далі - Закон про страхування) договір страхування укладається виключно в письмовій формі з дотриманням вимог Цивільного кодексу України, встановлених до письмової форми правочину, та оформляється у паперовій формі або у формі електронного документа, створеного згідно з вимогами, визначеними Законом України "Про електронні документи та електронний документообіг" (далі – Закон про ЕД), або в порядку, передбаченому законодавством про електронну комерцію.

Частина перша статті 981 Цивільного кодексу України передбачає, що договір страхування укладається в письмовій формі.

Частина друга статті 207 Цивільного кодексу України передбачає, що правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо він підписаний його стороною (сторонами). При цьому правочин, який вчиняє юридична особа, підписується особами, уповноваженими на це її установчими документами, довіреністю, законом або іншими актами цивільного законодавства.

Згідно з частиною п'ятою статті 9 Закону про фінансові послуги, якщо договір про надання фінансової послуги укладається шляхом приєднання, він складається з публічної частини договору (оферти) та індивідуальної частини договору (акцепт), що корелює з частиною другою статті 638 Цивільного кодексу України, яка зазначає, що договір укладається шляхом пропозиції однієї сторони укласти договір (оферти) і прийняття пропозиції (акцепту) другою стороною. При цьому, відповідно до абзацу третього частини першої статті 641 Цивільного кодексу України пропозицією укласти договір є, зокрема, документи (інформація), розміщені у відкритому доступі в мережі Інтернет, які містять істотні умови договору і пропозицію укласти договір на зазначених умовах з кожним, хто звернеться, незалежно від наявності в таких документах (інформації) електронного підпису.

Таким чином, договір страхування, має буде укладений у письмовій формі, з обов'язковою наявністю підписів обох сторін. При цьому, якщо договір страхування укладається шляхом приєднання, підпис сторін договору має міститися в індивідуальній частині, оскільки наявність підпису однієї зі сторін у публічній частині договору страхування не є підписом договору, адже публічна частина договору страхування є пропозицією укласти договір.

Також, відповідно до частини п'ятої статті 9 Закону про фінансові послуги:

- якщо індивідуальна частина договору укладена в паперовій формі, примірник індивідуальної частини та додатки до неї (за наявності) надаються клієнту одразу після підписання договору;

- надання клієнту примірника індивідуальної частини договору, укладеної у формі електронного документа, та додатків до неї (за наявності) здійснюється у погоджений клієнтом спосіб, зазначений у договорі про надання фінансової послуги, у порядку, передбаченому Законом про ЕД або Законом України “Про електронну комерцію” (далі – Закон про електронну комерцію).



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лобайчук Ольга Володимирівна

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000400D00005B8A0000

Дійсний до: 03.07.2025 14:18:19

Національний банк України



14-0004/94018

від 20.12.2023 15:33

Отже індивідуальна частина договору надається клієнту після її підписання, або очно, або у погоджених клієнтом спосіб, який дає змогу встановити дату надання такого договору.

2. Щодо форми індивідуальної частини договору

Абзац другий частини першої статті 97 Закону про страхування передбачає, що у разі подання страхувальником письмової заяви за формою, встановленою страховиком, про намір укласти договір страхування життя такий договір страхування може бути укладений шляхом надсилання страхувальнику відповідної переддоговірної інформації і документів та видачі страхувальнику страхового свідоцтва (поліса), що не містить розбіжностей з поданою заявою, крім випадків, якщо страхувальник надав на це попередню згоду у заяві.

Відповідно до частини п'ятої статті 97 Закону про страхування укладення договору страхування може посвідчуватися страховим полісом, сертифікатом.

Відповідно до частини п'ятої статті 9 Закону про фінансові послуги у разі якщо договір про надання фінансової послуги укладається шляхом приєднання, він складається з публічної частини договору та індивідуальної частини договору, у тому числі у вигляді заяви про приєднання, підписанням якої клієнт приєднується до договору в цілому.

Відповідно до частини третьої статті 11 Закону про електронну комерцію електронний договір укладається шляхом пропозиції його укласти (оферти) однією стороною та її прийняття (акцепту) другою стороною.

Таким чином, індивідуальна частина договору страхування може бути у формі страхового поліса, страхового свідоцтва, сертифікату, заяви про приєднання, акцепту, тощо.

3. Щодо можливості підписання договору страхування різними видами електронного підпису кожною зі сторін.

Відповідно до Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення укладення угоди між Україною та Європейським Союзом про взаємне визнання кваліфікованих електронних довірчих послуг та імплементації законодавства Європейського Союзу у сфері електронної ідентифікації” № 2801-IX від 1 грудня 2022 року частина перша статті 12 Закону про електронну комерцію починаючи з 31 грудня 2023 року передбачатиме, що моментом підписання електронного правочину може бути електронний підпис відповідно до вимог Закону про ЕД та Закону України “Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги” (далі – Закон про ЕДП), за умови використання засобу електронного підпису усіма сторонами електронного правочину. При цьому, засобом електронного підпису, відповідно до пункту 18 частини першої статті 1 Закону про ЕДП, є апаратно-програмний або апаратний пристрій чи програмне забезпечення, що використовуються для створення електронного підпису.



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лобайчук Ольга Володимирівна

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000400D00005B8A0000

Дійсний до: 03.07.2025 14:18:19

Національний банк України



14-0004/94018

від 20.12.2023 15:33

Відповідно до абзацу першого статті 6 Закону про ЕД, відповідно до якого накладаються електронні підписи сторін, для ідентифікації автора електронного документа може використовуватися електронний підпис, яким може бути кваліфікований електронний підпис (далі - КЕП), удосконалений електронний підпис (далі - УЕП), електронний підпис одноразовим ідентифікатором, інший вид електронного підпису.

Отже, договір страхування може бути підписаний різними видами електронних підписів страховика або страхового посередника та споживача за умови дотримання вимог, викладених у пункті 4 цього листа.

4. Щодо можливості підписання договору страхування електронним підписом одноразовим ідентифікатором з боку страховика або страхового посередника.

Відповідно до абзацу третього статті 12 Закону про електронну комерцію договір страхування може бути підписаний електронним підписом одноразовим ідентифікатором, визначений цим Законом, а саме:

- електронний підпис одноразовим ідентифікатором - дані в електронній формі у вигляді алфавітно-цифрової послідовності, що додаються до інших електронних даних особою, яка прийняла пропозицію (оферту) укласти електронний договір, та надсилаються іншій стороні цього договору (пункт 6 частини першої статті 3 Закону про електронну комерцію);

- Одноразовий ідентифікатор - алфавітно-цифрова послідовність, що її отримує особа, яка прийняла пропозицію (оферту) укласти електронний договір шляхом реєстрації в інформаційно-комунікаційній системі суб'єкта електронної комерції, що надав таку пропозицію. Одноразовий ідентифікатор може передаватися суб'єктом електронної комерції, що пропонує укласти договір, іншій стороні електронного правочину засобом зв'язку, вказаним під час реєстрації у його системі, та додається (приєднується) до електронного повідомлення від особи, яка прийняла пропозицію укласти договір (пункт 12 частини першої статті 3 Закону про електронну комерцію).

Отже, одноразовий ідентифікатор повинен надсилатися іншій стороні договору суб'єктом електронної комерції. За договором страхування суб'єктом електронної комерції є безпосередньо страховик або страховий посередник, а страхувальник є споживачем послуг суб'єкта електронної комерції. Відповідно страховику чи страховому посереднику не можливо надіслати одноразовий ідентифікатор.

Таким чином, відповідно до вимог Закону про електронну комерцію електронний підпис одноразовим ідентифікатором може використовуватися для підписання договору страхування виключно споживачем, який приймає пропозицію укласти договір, та не може використовуватися для підписання договору страхування страховиком або страховим посередником.



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лобайчук Ольга Володимирівна

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000400D00005B8A0000

Дійсний до: 03.07.2025 14:18:19

Національний банк України



14-0004/94018

від 20.12.2023 15:33

5. Щодо часу та черговості підписання договору страхування, що укладається у формі електронного документа.

Кваліфікована електронна довірча послуга створення, перевірки та підтвердження кваліфікованого електронного підпису, та кваліфікована електронна довірча послуга формування, перевірки та підтвердження кваліфікованої електронної позначки часу можуть надаватися окремо або в сукупності.

Кваліфікована електронна позначка часу може бути складовою КЕП/УЕП, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису¹ (далі – УЕП), а також може придбаватися як окрема кваліфікована електронна довірча послуга. Вона підтверджує дату та час укладення договору, які вимагаються підпунктом 3 пункту 14 розділу III проекту постанови Правління Національного банку України “Про затвердження Положення про особливості укладення договорів страхування зі споживачами”, тому відсутня необхідність окремого поля/абзацу із цифровим значенням часу укладення договору у договорі страхування.

У разі використання КЕП/УЕП з кваліфікованою позначкою часу всіма сторонами договору свідчити про дату та час укладення договору буде кваліфікована електронна позначка часу, яка міститься в КЕП/УЕП, що накладений на договір останнім.

КЕП/УЕП під час перевірки за допомогою сервісу перевірки та створення КЕП/УЕП (<https://id.gov.ua/>, <https://czo.gov.ua/verify>) дозволяє пересвідчитися, чи залишилися цілісними/незмінними як електронний документ, так і накладені на нього електронні підписи.

Електронний підпис одноразовим ідентифікатором створюється без отримання будь-яких електронних довірчих послуг, та не містить позначки часу (дати та часу). Електронний підпис одноразовим ідентифікатором не може забезпечити перевірку цілісності/незмінності електронного документа та накладеного електронного підпису.

З огляду на зазначене, якщо споживач під час укладення договору страхування застосовує електронний підпис одноразовим ідентифікатором, страховику або страховому посереднику для забезпечення виконання вимог підпункту 3 пункту 14 розділу III проекту постанови Правління Національного банку України “Про затвердження Положення про особливості укладення договорів страхування зі споживачами” доцільно накладати свій КЕП/УЕП з кваліфікованою позначкою часу на договір останнім. У цьому випадку КЕП/УЕП з кваліфікованою позначкою часу особи, уповноваженої страховиком або страховим посередником на підписання договору страхування, засвідчить, що

¹ Відповідно до підпункту 2 пункту 2 Постанови Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 року № 300 “Деякі питання забезпечення безперебійного функціонування системи надання електронних довірчих послуг” на період воєнного стану на території України та протягом шести місяців з дня його припинення чи скасування можливе підписання договору страхування удосконаленим електронним підписом, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лобайчук Ольга Володимирівна

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000400D00005B8A0000

Дійсний до: 03.07.2025 14:18:19

Національний банк України



14-0004/94018

від 20.12.2023 15:33

залишився цілісним/незмінним і електронний документ, і електронний підпис споживача одноразовим ідентифікатором, а також підтвердить дату та час укладення договору.

У разі, якщо особа, уповноважена страховиком або страховим посередником на підписання договору страхування, накладає на договір страхування першою свій КЕП/УЕП, страховик або страховий посередник має забезпечити мінімальний розрив у часі з накладенням споживачем свого електронного підпису одноразовим ідентифікатором для того, щоб електронна позначка часу з КЕП/УЕП з кваліфікованою позначкою часу максимально наближено відповідала даті та часу укладення договору.

У разі неможливості забезпечити мінімальний розрив у часі між накладенням електронних підписів сторонами договору страхування або у разі передбачення, що накладення сторонами електронних підписів може відбутися у різні доби, страховик або страховий посередник має накласти кваліфіковану позначку часу (у тому числі шляхом накладення КЕП або УЕП з кваліфікованою позначкою часу) окремо одразу після накладення споживачем свого електронного підпису одноразовим ідентифікатором.

Таким чином, у випадку, якщо між страховиком або страховим посередником та споживачем відсутня згода у письмовій формі на використання іншого виду електронного підпису, окрім КЕП/УЕП для підписання договору страхування з боку страховика або страхового посередника, страховик або страховий посередник та споживач можуть підписувати індивідуальну частину договору страхування, що укладається у формі електронного документа двома варіантами черговості підписання, які відповідатимуть законодавству України, а саме:

- 1) перший варіант можливої черговості підписання:
 - страховик розміщує на власному вебсайті пропозицію укласти договір страхування (публічну частину договору страхування) для ознайомлення споживача з умовами договору страхування;
 - в разі прийняття споживачем рішення щодо укладення договору страхування, страховик або страховий посередник надсилає споживачу індивідуальну частину договору страхування, в якій міститься посилання на публічну частину договору страхування;
 - споживач підписує індивідуальну частину договору страхування електронним підписом споживача (у тому числі електронним підписом одноразовим ідентифікатором, який страховик або страховий посередник надсилає споживачу);
 - уповноважена особа страховика або страхового посередника підписує індивідуальну частину договору страхування КЕП або УЕП з кваліфікованою позначкою часу;
 - страховик або страховий посередник надсилає примірник договору страхування споживачу, підписаного обома сторонами договору.

- 2) другий варіант можливої черговості підписання:



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лобайчук Ольга Володимирівна

Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000400D00005B8A0000

Дійсний до: 03.07.2025 14:18:19

Національний банк України



14-0004/94018

від 20.12.2023 15:33

- страховик розміщує на власному вебсайті пропозицію укласти договір страхування (публічну частину договору страхування) для ознайомлення споживача з умовами договору страхування;

- в разі прийняття споживачем рішення щодо укладення договору страхування, уповноважена особа страховика або страхового посередника підписує індивідуальну частину договору страхування КЕП або УЕП та надсилає підписаний з використанням КЕП або УЕП договір страхування споживачу;

- споживач підписує індивідуальну частину договору страхування електронним підписом споживача (у тому числі електронним підписом одноразовим ідентифікатором, який страховик або страховий посередник надсилає споживачу);

- за потреби (у тому числі у випадку розриву у часі або накладення електронних підписів сторонами в різні доби), уповноважена особа страховика або страхового посередника повторно підписує індивідуальну частину договору страхування КЕП або УЕП з кваліфікованою позначкою часу або накладає на договір страхування кваліфіковану позначку часу (в такому випадку у майбутньому буде можливість перевірити незмінність і електронного документа, і електронного підпису споживача одноразовим ідентифікатором);

- страховик або страховий посередник надсилає примірник договору страхування споживачу, підписаного обома сторонами договору.

З повагою

Начальник Управління захисту прав
споживачів фінансових послуг

Ольга ЛОБАЙЧУК

Індекс виконавця: 4144
Гаряча лінія: 0 800 505 240



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лобайчук Ольга Володимирівна
Сертифікат 36186A0FEAAD76B204000000400D00005B8A0000
Дійсний до: 03.07.2025 14:18:19

Національний банк України



14-0004/94018
від 20.12.2023 15:33